

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 2009.3.11.
COM(2009) 115 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK**

Jelentés a belső gáz- és villamosenergia-piac létrehozása terén elért haladásról

{SEC(2009) 287}

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

Jelentés a belső gáz- és villamosenergia-piac létrehozása terén elért haladásról

A. HÁTTÉR

Az EU villamosenergia- és gázpiacának néhány évvel ezelőtt megkezdett liberalizálása hozzájárult az energiaágazat megújításához. Elősegítette a vállalkozói potenciál kiépülését az ágazatban, ami az energiával kapcsolatos számos tevékenységre előnyös hatásokkal járt, a különböző megújuló energiaforrások használatától kezdve az energiapiaci származtatott termékek pénzügyi piacainak létrehozásáig. A piaci szereplők most már jobban fel vannak készülve a gyors gazdasági és környezeti változásokra – különösen az éghajlatváltozás által az energiaágazat számára okozott konkrét kihívások kezelésére. Amint azt e közlemény tanúsítja, az elmúlt öt év során jelentős előrehaladás történt az EU villamosenergia- és gázpiacán.

Bár ezek a fejlemények biztatók, és a liberalizációs folyamat előnyeit hangsúlyozzák, a liberalizációban rejlő lehetőségeket még nem használták ki teljesen. Még számos területen és tagállamban nem alkalmazzák megfelelően a meglévő jogszabályokat (második belső piaci csomag), vagy egyértelműen új jogszabályokra van szükség. A Bizottság az uniós jogszabályok megfelelő nemzeti szintű végrehajtásának biztosítása érdekében jogsértési eljárások alkalmazásával lép fel, és a belső piacra vonatkozó jogszabályokat a harmadik belső energiapiaci csomaggal egészíti ki¹. 2008 júniusában és júliusában az Európai Parlament első olvasatban elfogadta a csomagot, és 2008 októberében a Tanácsban is megszületett a politikai megállapodás. A második olvasatra 2009 januárjában került sor, az elfogadás 2009 közepére várható. A harmadik belső piaci csomagot ezután végre kell hajtani a nemzeti jogrendekben.

E közlemény egyik célja tehát az, hogy azonosítsa a jelenlegi helyzet hiányosságait, és rámutasson a további intézkedést igénylő területekre. A közlemény alapjául szolgáló adatok alapvetően két forrásból származnak: a nemzeti szabályozók által benyújtott nemzeti jelentések és az Eurostat adatai a végfelhasználói árakról. A nemzeti jelentéseket 2008 második felében nyújtották be a Bizottságnak, és azok főként a 2007. évre vonatkoznak; az Eurostat adatai 2008 első felét fedik le.

B. A FŐBB TERÜLETEKEN ELÉRT HALADÁS ÉS A PÓTLANDÓ HIÁNYOSSÁGOK

1. A jogszabályok végrehajtása

A második villamosenergia- és gázirányelv² végrehajtása még a határidő (2004. július 1.) letelte után több mint négy évvel sem valósult meg teljes egészében.

Számos tagállam, többek között DK, LU és NL már megfelelően végrehajtotta nemzeti jogszabályaiban mindkét irányelvet. Más tagállamokban is történt előrehaladás: CZ, FI, DE,

---

¹ Lásd az Európai Bizottság honlapját a www.ec.europa.eu/energy címen.

² A 2003/54/EK és a 2003/55/EK irányelv.

GR, LV, LT, SI és UK már összhangba hozták nemzeti jogszabályaikat az EU jogszabályaival miután az Európai Bizottság indoklással ellátott véleményt adott ki. Egyes további tagállamok esetében a Bizottságnak jogi intézkedések kellett hoznia bizonyos rendelkezések teljes és megfelelő végrehajtása érdekében. Az Európai Bizottság folyamatosan vizsgálja a nemzeti jogszabályokat. A villamosenergia- és gázipari szabályozó hatóságok európai csoportja (ERGEG) által végzett, a villamosenergia³- és földgázpiaci rendeleteknek⁴ való jogszabályi megfelelésre vonatkozó vizsgálat szerint még nem valósult meg a teljes megfelelés, különösen a nemzeti szabályozó hatóságok bírsághiszabási jogosultságaival, valamint az átláthatósággal és a hozzá kapcsolódó kérdésekkel kapcsolatban.

A gázpiaccal kapcsolatban a fontos belépési és kilépési pontok, a szerződött és rendelkezésre álló kapacitások és a múltbeli gázáramok közöttétele számos tagállamban hiányos volt. A Bizottság nyomon követi a meglévő előírások megfelelő végrehajtását, és úgy véli, hogy a jelenlegi előírásokat tovább kell szigorítani a piaci szereplők megfelelő tájékoztatása érdekében. Másik további intézkedést igénylő terület a kiegyenlítési szabályok kérdése, amelyek még mindig jelentősen eltérnek az Unión belül⁵.

A villamosenergia-rendelet valamint a szűk keresztmetszetek kezelésére vonatkozó iránymutatások betartása javuló tendenciát mutat. A rendszerösszeköttetések mintegy felénél nap közbeni elosztási mechanizmusokat valósítottak meg; a többi összeköttetésnek gyorsan követnie kell ezt a példát. Fejlesztésekre van szükség az átláthatóságra vonatkozó előírások valamint az egységes koordinált kapacitásallokációs mechanizmus teljes végrehajtásához⁶.

Az Európai Bizottság megfontolja jogsértési eljárások indását azokon a területeken, ahol nem teljesítik a villamosenergia- és földgázpiaci irányelvek és rendeletek előírásait.

2. Piaci integráció

Az integrált európai villamosenergia- és gázpiac egyik legfontosabb előfeltétele a piacok megfelelő összekapcsolása, és a kapcsolódási pontok hatékony használata. A határokon átnyúló kereskedelem ebből eredő növekedése hozzájárul a szereplők piaci befolyásának mérsékléséhez, és a piacok versengőbbé válásával a fogyasztók versenyképes árakat és szolgáltatásokat vehetnek igénybe.

A villamosenergia-piacon a szűk keresztmetszetek kezeléséért beszedett díjak mértéke⁷ azt mutatja, hogy a teljes piaci integráció elérése érdekében növelni kell a határokon átnyúló kapacitásokba eszközölt befektetéseket. Bizakodásra ad okot, hogy az azonnali ügyleteket

---

³ [Compliance with Electricity Regulation 1228/2003 – ERGEG monitoring jelentés](#), hiv.: E07-EFG-23-06, 2007. július 18.; Regulation 1228/2003 Compliance Monitoring. Második jelentés, hiv.: E08-ENM-03-05, 2008. szeptember 4., lásd: www.energy-regulators.eu.

⁴ Compliance with transparency requirement of Gas Regulation 1775/2005 – ERGEG monitoring jelentés, hiv.: E07-TRA-02-03, 2007. július 18.; Additional Transparency Requirements. ERGEG monitoring jelentés, hiv.: E07-TRA-02-03b, 2007. október 9.

⁵ Implementation of Guidelines of Good Practice for Gas Balancing – 2008 ERGEG monitoring jelentés, 2008. december.

⁶ A szűk keresztmetszetek kezelésére vonatkozó iránymutatások 5. és 3. fejezete.

⁷ Az ETSO tagjai jelentésükben azt írták, hogy a szűk keresztmetszet kezeléséért beszedett díj 2007-ben mintegy 1,7 milliárd €-t tett ki, míg az EU/EGK országok szabályozott hálózati bevétele 10-11 milliárd € volt.

bonyolító áramtőzsdén egyértelműen nő a forgalmazott mennyiség⁸, még akkor is, ha a kereskedelem volumene egyelőre még csak a teljes elektromosenergia-fogyasztás szerény részét teszi ki⁹. Egy másik kialakuló trend az áramtőzsdei kereskedők növekvő aktivitását mutatja.

1. táblázat: Azonnali ügyleteket bonyolító áramtőzsdék forgalma

	Fogyasztás %-a			Aktív tőzsdei kereskedők száma		
	2006	2007	Δ	2006	2007	Δ
Görögország	102,75	105,70	2,88	24	27	3
Dánia	96,09	99,16	3,20	-	9	-
Svédország	70,22	85,32	21,52	-	150	-
Spanyolország	51,90	80,06	54,25	22	25	3
Olaszország	58,22	65,11	11,83	80	89	9
Finnország	42,00	45,85	9,16	-	-	-
Portugália	0,00	43,63	-	-	2	-
Litvánia	18,88	21,98	16,43	5	5	0
Németország	15,60	21,48	37,68	161	192	31
Hollandia	17,14	18,48	7,81	-	-	-
Románia	7,74	9,32	20,31	-	99	-
Franciaország	6,19	9,20	48,73	74	68	-6
Belgium	0,59	8,43	1325,26	-	24	-
Egyesült Királyság	4,33	4,71	8,97	51	60	9
Ausztria	2,70	3,73	38,19	37	40	3
Lengyelország	1,11	1,60	43,10	-	-	-
Szlovénia	0,01	0,01	97,45	14	15	1

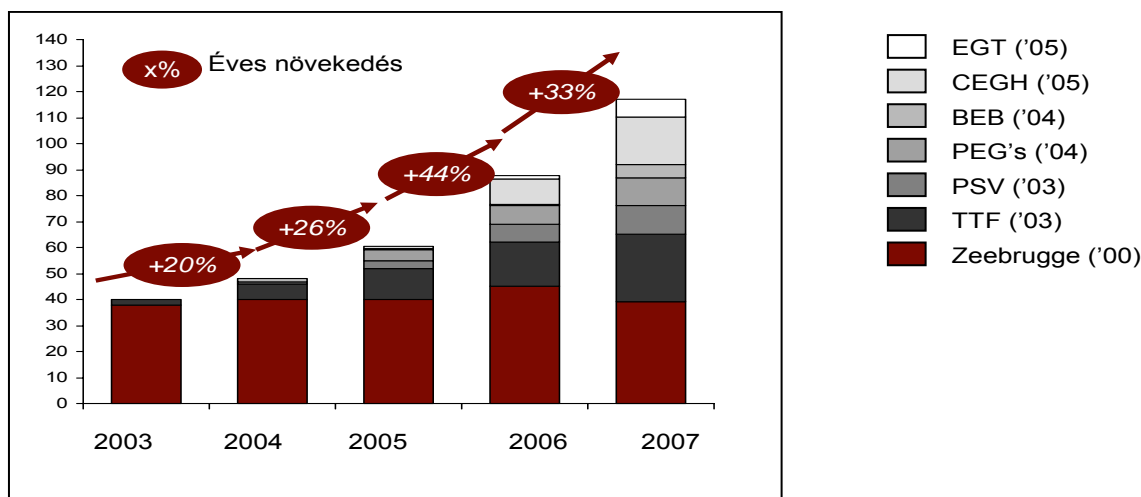
Forrás: Szabályozói adatok

A gázkereskedési pontok forgalma 2007-ben 33%-kal nőtt. Ez további fontos növekedés a 2006-os 44%-os növekedés után. Egyelőre a legtöbb gázkereskedési ponton az adott piacok teljes fogyasztásához képest még viszonylag alacsony a fizikailag leszállított mennyiség.

2. ábra: Az európai gázkereskedési pontok forgalma (milliárd m³)

⁸ Nehéz megbecsülni, hogy mekkora volumen talál gazdát a tőzsdén kívüli piacon, mivel nem állnak rendelkezésre és nehezen ellenőrizhetők a vonatkozó adatok.

⁹ Az azonnali kereskedésben gazdát cserélő mennyiségeknek a teljes nemzeti elektromosenergia-fogyasztás százalékaként történő szerepeltetése nem tükrözi az érintett nagykereskedelmi piacok likviditását; ennek ellenére világosan látható a mennyiség növekedésének tendenciája. Lásd az ágazati vizsgálat 128-129. oldalát.

Forrás: AT Kearney

Számos projekt új infrastruktúra rendelkezésre bocsátásával kívánja előmozdítani a piaci integrációt. Erre jó példa a francia-spanyol határon elhelyezkedő rendszerösszekötő megépítésére vonatkozó megállapodás létrejötte. Egyes nagyszabású új infrastrukturális projektek mentességet kaptak a gázirányelv 22. cikke¹⁰ vagy a villamosenergia-rendelet 7. cikke¹¹ értelmében a harmadik felek részére nyújtandó hozzáférésre irányadó szabályok alól.

Regionális kezdeményezések

Egyes regionális kezdeményezések némi konkrét előrelépést eredményeztek a villamosenergia-ágazatban: közös kapacitáselosztás jött létre az olasz–szlovén és olasz–svájci határon; napon belüli folyamatos kereskedési platform a Németország–Nyugat-Dánia rendszerösszekötőnél; határokon átnyúló kiegyensúlyozó rendszer létesült a francia–angol rendszerösszekötőnél; megvalósult a német–dán rendszerösszekötők következő napra vonatkozó piaci kereskedés céljából történő összekapcsolása; valamint részletesebb információk kerültek közzétételre a terhelésre, átvitelre és kiegyensúlyozásra vonatkozóan (az északi és a kelet-közép-európai régióban). Ezen fejlemények mindegyike előrelépést jelent. A (regionális) piaci integráció további fokozása érdekében tervbe kell venni egy közös aukciós platform létrehozását és piacok összekapcsolását¹². A közép-kelet-európai régió közös aukciós irodájával és a közép-nyugati régió kapacitáselosztó szervezetével (CASC) kapcsolatos haladás követendő például szolgálhat a többi régió számára.

A regionális gázpiaci kezdeményezések terén a következő területeken történt előrelépés: a következő napra szóló gázárindex meghatározása a közép-kelet európai gázkereskedési ponton (CEGH); a francia-spanyol határon található rendszerösszekötés bővítésére vonatkozó konkrét tervek kerültek kidolgozásra; az észak-nyugati régióban végzett munka a kiegyensúlyozásra, a gázminőségre, a kereskedési pontokra és az átláthatóságra összpontosult. A piaci további integrációja esetén nagyobb figyelmet kell fordítani a kapacitáselosztásra, az eredményes gázkereskedelmet elősegítő szolgáltatások nyújtására, és annak biztosítására,

¹⁰ 2 LNG-terminál projekt: GATE és Liongas Hollandiában, valamint a Grain LNG terminál bővítése az Egyesült Királyságban; 2 gázvezeték projekt: a Görögország és Olaszország közötti IGI Poseidon gázvezeték és a Nabucco gázvezeték ausztriai szakasza.

¹¹ A Hollandiát és Nagy-Britanniát összekapcsoló BritNed rendszerösszekötő; a Finnország és Észtország közötti Estlink, valamint az Írország és Nagy-Britannia közötti East-West rendszerösszekötő.

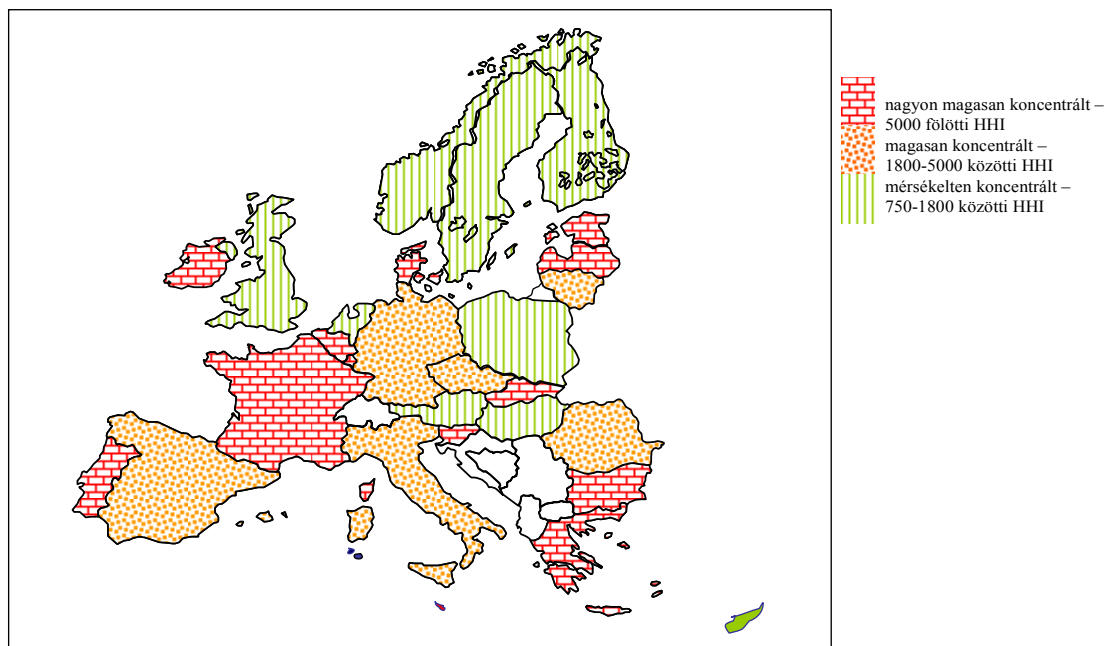
¹² A piacok összekapcsolása a határokon átnyúló kapacitáselosztás implicit aukcióval megvalósuló módja, a szomszédos energiátözsdéken tett ajánlatok felhasználásával.

hogy a (költségelszámolás vagy piaci alapú) hálózati díjak különösen ösztönözzék a határokon átnyúló befektetéseket. Ugyanilyen fontos a különböző országok között egyeztetett, megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiegyensúlyozási szabályok végrehajtása.

3. Koncentráció és konszolidáció

A villamosenergia nagykereskedelmi piacán a három legnagyobb termelő 15 tagállamban a termelési kapacitásnak még mindig több mint 70%-át irányítja. A villamosenergia nagykereskedelmi piacának nagymértékű koncentrációját az a tény is megerősíti, hogy a piac mindössze nyolc tagállamban mondható mérsékelten koncentrálnak.

3. ábra: A villamosenergia nagykereskedelmi piacának koncentrációja (HHI alapján)

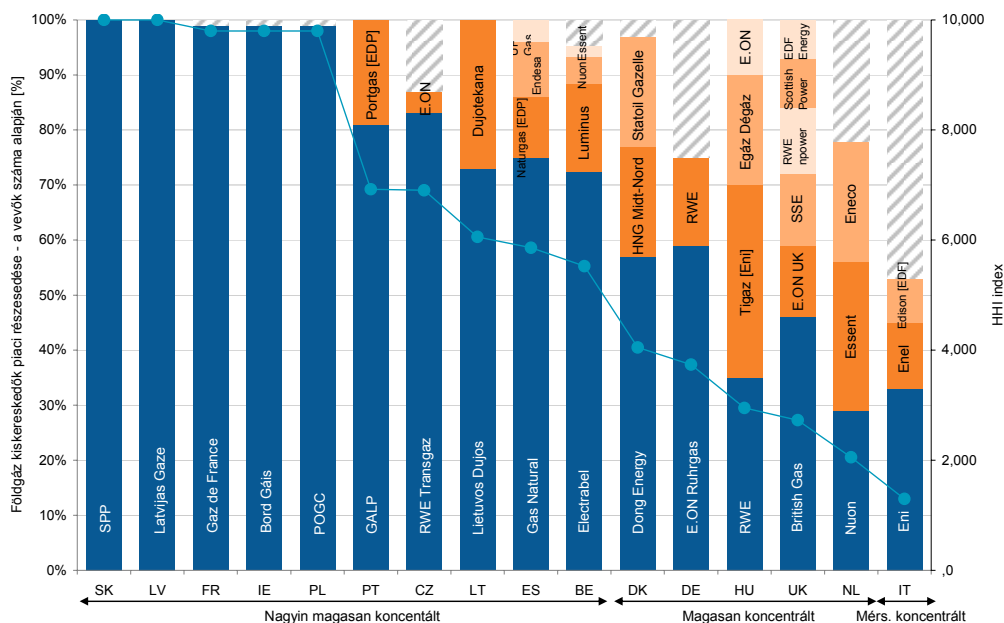

Forrás: Szabályozói adatok

A gáz nagykereskedelmi piacán a koncentráció még ennél is nagyobb. A három legnagyobb nagykereskedő 12 tagállamban 90%-os vagy azt meghaladó piaci részesedéssel rendelkezik.

További előrelépésre van szükség a kiskereskedelmi piac megfelelő működéséhez. A villamosenergia kiskereskedelmi piacát tekintve a piac három legnagyobb szereplője 14 tagállamban több mint 80%-os piaci részesedéssel rendelkezik. Az alábbi ábrán bemutatott HHI-értékek a kiskereskedelmi gázpiac koncentrációját tükrözik. A piac mindössze egy tagállam esetében mondható mérsékeltén koncentrálnak.

4. ábra: A gáz kiskereskedelmi piacának koncentrációja

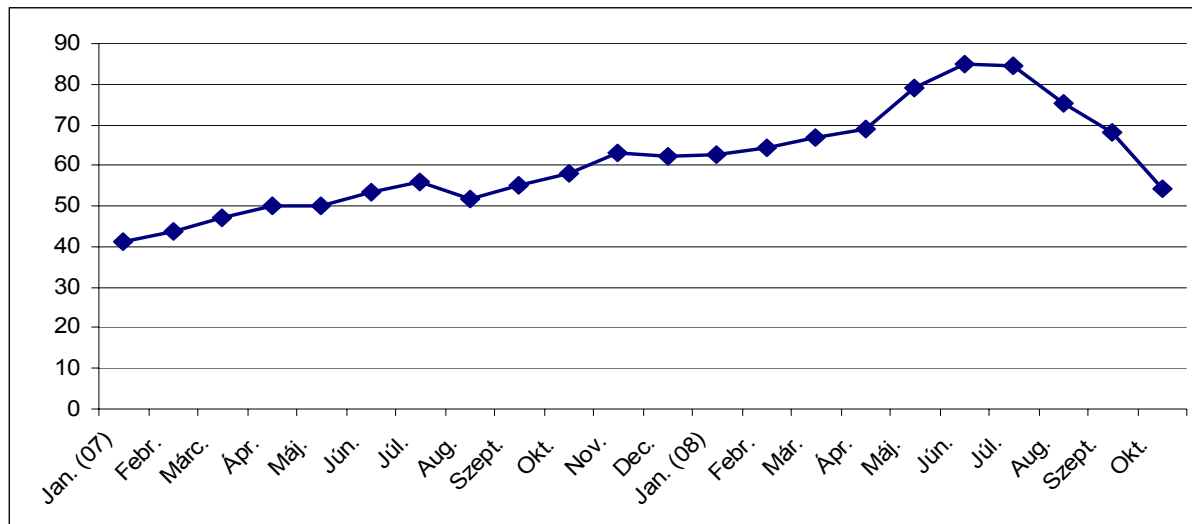
Forrás: Capgemini

4. Az árak alakulása

A villamosenergia- és gázárakat erőteljesen befolyásolták a nemzetközi piac emelkedő olajárai. 2008 első felében a Brent olaj havi átlagára 36 %-kal emelkedett¹³. 2008 júliusa és decembere között a világméretű gazdasági válság és a csökkenő olajkereslet következtében a Brent olaj havi átlagára 64 %-kal csökkent.

5. ábra: Azonnali Brent-kötések: havi átlagár (€-ban)

Forrás: Platts

Az olajár mozgása a nemzetközi piacon befolyásolja a gáz- és villamosenergia árakat, mivel az olajár szolgál referenciaárként a hosszú távú gázellátási szerződésekben. Ez a kapcsolat a gázpiac jobb működésével, egy jobban diverzifikálódott gázellátási portfólió kialakításával és kedvezőbb behozatali feltételek mellett valószínűleg gyengülni fog. Az árfelülvizsgálati záradékokban az árkülönbséget megadott időszakra számítják ki (tipikus esetben 3–6 hónap elteltével); az olajárak csökkenése valószínűleg magával vonja a gáz- és villamosenergia árak csökkenését 2009 folyamán.

A **lakossági villamosenergia árak** lényeges eltéréseket mutattak 2008 első felében, ami az alacsony szintű piaci integráció jele. A tagállamok villamosenergia-árai közötti különbségeket több tényező magyarázza. Először is a villamosenergia-termelés költsége (különösen az energiahordozók összetétele) eltérő. A második tényező az elegendő termelőkapacitás rendelkezésre állása. Harmadszor a nagykereskedelmi és kiskereskedelmi piacon folyó verseny mértéke is fontos szerepet játszik. Végül pedig a szabályozott árak is árkülönbséget eredményeznek a tagállamok között.

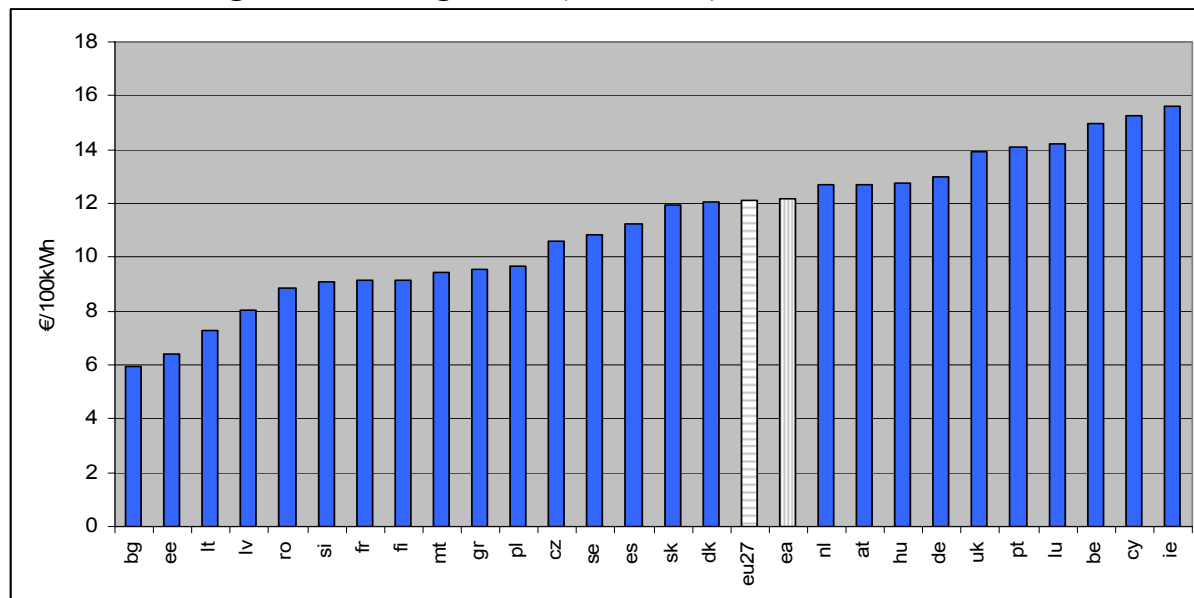
A jelentéstételi időszakban a villamosenergia-árak növekedése széles szórást mutatott a tagállamok között. A lakossági villamosenergia árak átlagosan majdnem 2%-kal nőttek¹⁴. A lakossági villamosenergia árak a megadott időszakban különösen HU, CZ, DK, BE, LV és CY tagállamokban emelkedtek, több mint 13%-kal. A nagymértékű emelkedés és az abszolút mértékben legmagasabb villamosenergia árak között nincs szükségszerű kapcsolat, kivéve CY és BE esetén. A közel 8%-os csökkenés ellenére IE rendelkezik az abszolút értékben

¹³ Brent havi átlagár €-ban; 2008. január–július közötti összehasonlítás.

¹⁴ Az Eurostat euróban megadott adatai alapján végzett elemzés, adók nélkül. DC és DD kategóriákba tartozó fogyasztás – lásd a technikai melléklet 5.7. táblázatát. 2007 második félévének összehasonlítása 2008 első félévével.

legmagasabb (adó nélküli) villamosenergia árakkal. Amint az a 6. ábrán is látható, a villamosenergia ára abban az öt tagországban a legalacsonyabb, ahol az árak szabályozottak¹⁵. Ezért úgy tűnik, hogy a növekedés eltérő mértéke részben politikai intézkedéseknek tudható be (mint pl. az árak szabályozása); továbbá, hogy azokban a tagállamokban nagyobb az áremelkedés mértéke, ahol a kereslet–kínálat egyensúlya megbomlott.

6. ábra: Lakossági villamosenergia árak (adó nélkül)¹⁶

Forrás: Eurostat

Ha figyelembe vesszük a vásárlóerő-paritást (PPP)¹⁷, a villamosenergia (adókkal terhelt) ára HU, SK, DE, CY, DK és PL esetében magas. A felsorolt tagállamok mindegyike, DE kivételével, szabályozott árakkal rendelkezik. A villamosenergia ára FI, FR, NO, EE, EL és LV lakossági fogyasztói számára a legalacsonyabb.

A lakossági **gázárak** a villamosenergia áránál jobban emelkedtek (adók nélkül): az emelkedés mértéke 2008 első félévében 5 és 7% között mozgott. Az előzőkhöz hasonlóan itt is a szabályozott áraknak köszönhető a szórás. Romániában, Írországbán, és kisebb mértékben Portugáliában a lakossági gázfogyasztók a (szabályozott) gázárak csökkenésének előnyeit élvezhették. A legalacsonyabb gázárakkal rendelkező hét tagállamban ugyancsak szabályozott árak vannak (RO, EE, LT, BG, LV, HU és PL).

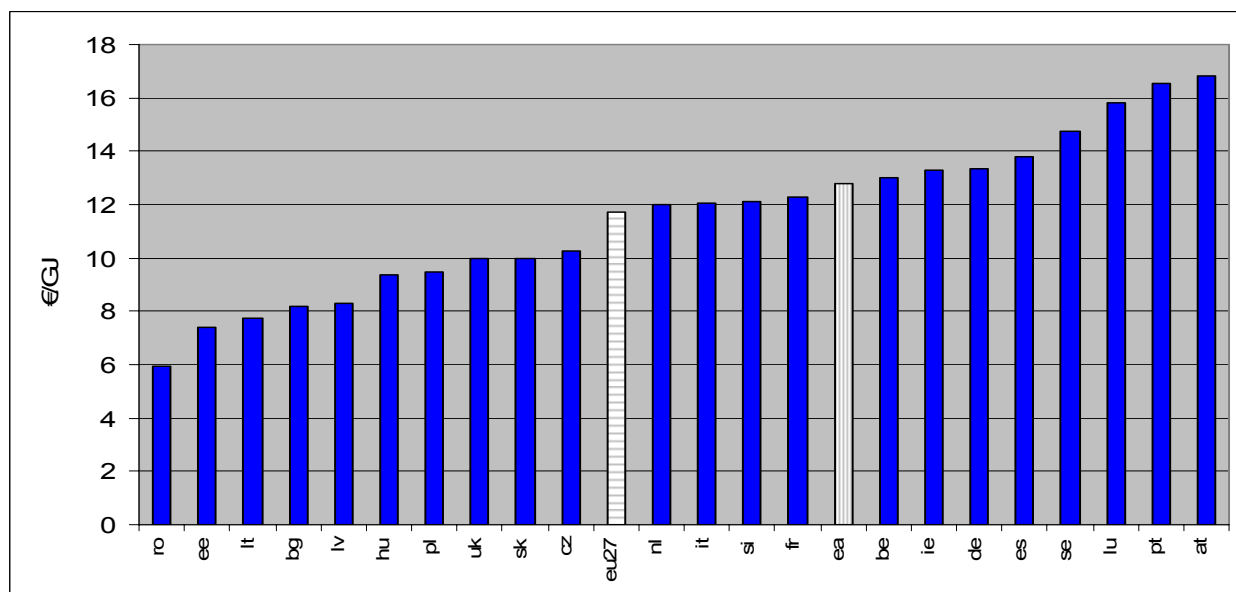
A (nem szabályozott) lakossági gázárak az Egyesült Királyság területén a legalacsonyabbak. Hollandiában is viszonylag alacsonyak a gázárak. Mindkét említett tagállam jelentős belföldi gáztermelést folytat.

¹⁵ A szabályozott árak hatásainak értékelését lásd alább.

¹⁶ Az Eurostat szerinti DC kategória: 2500 kWh és 5000 kWh közötti fogyasztás.

¹⁷ A vásárlóerő-paritás (PPP) a devizák hosszú távú egyensúlyi árfolyamát használja a vásárlóerő kiegyenlítésére. Ez teszi lehetővé az életszínvonal különbségeinek a különböző tagállamok közötti összehasonlítását, mivel a PPP figyelembe veszi a viszonylagos *megélhetési költséget* és az *infláció mértékét*. Lásd a technikai melléklet 5.2. táblázatát.

7. ábra: Lakossági gázárak (adó nélkül)¹⁸

Forrás: Eurostat

A vásárlóerő-paritást tekintve a legmagasabb gázárakat SE, BG, AT, PT és SI tagállamokban fizették a lakossági fogyasztók; a legalacsonyabb gázárakkal UK, HU, LV, IE, FR és EE rendelkeztek.

Hollandiában és Svédországban nem szabályozottak az árak, de a lakossági fogyasztók által elszenvedett áremelkedés (gáz- és villamosenergia, adó nélkül) az EU átlaga alatt maradt. A Hollandiában szolgáltatót váltó fogyasztók nagy száma arra utal, hogy a kiskereskedelmi piacon folyó valódi verseny elősegíti a nagymértékű áremelkedés elkerülését. Ugyanez vonatkozik az Egyesült Királyság lakossági villamosenergia áraira; bár az Egyesült Királyságban is növekedtek a lakossági gázárak, vásárlóerő-paritáson még mindig a legalacsonyabbak közé tartoznak. További fontos tényező, hogy az Egyesült Királyságban a hosszú távú gázellátási szerződések indexálására jóval nagyobb hatással vannak a gázkereskedési pontok árainak változásai, mint a kontinentális Európa országaiban¹⁹.

Az (adó nélküli) ipari gázárak 2008 első felében történt (2007 második feléhez viszonyítva 5 és 13% közötti) növekedése általánosságban meghaladta az ipari villamosenergia árak növekedését. Az általános tendencia alapján a legnagyobb ipari fogyasztók szenvedik el a legjelentősebb mértékű emeléseket²⁰. Az ipari gázfogyasztók SE, SK, LU, DE, BE, CZ, HU, LT és EE tagállamokban is nagymértékű emeléssel szembesültek. A tagállamok közti eltérések ebben az esetben is a (nagykereskedelmi) piacon folyó verseny gyengeségének és a piaci integráció hiányának tudható be.

Az ipari fogyasztók által fizetendő villamosenergia-árakkal kapcsolatban a leginkább figyelemre méltó áremelkedés AT, BE, CZ, HU, SK, LV és PT tagállamokban történt. Ezek a nagymértékű emelések azonban nem szükségszerűen függenek össze a villamosenergia magas

¹⁸ Az Eurostat szerinti D2 kategória: 20 GJ és 200 GJ közötti fogyasztás.

¹⁹ Lásd az ágazati vizsgálat 105. és azt követő oldalait.

²⁰ Lásd az EU-n belüli gázár-emelkedést a különböző Eurostat kategóriákban: I1: + 7%; I2: + 9,74%; I3: + 11,79% és I4: + 15,38%.

arával: 2008 első felében CY, IE, MT és SK tagállamokban volt legmagasabb a villamosenergia ipari fogyasztók által fizetendő ára²¹.

5. A rendszerüzemeltetők függetlensége

A jelentéstételi időszakban történt némi előrehaladás a rendszerüzemeltetők szétválasztása terén. Az elosztás szintjén 2007. július 1-től vált kötelezővé minden tagállamban a funkcionális szétválasztás. Sok esetben azonban az elosztórendszerek üzemeltetői lassan hajtják végre a tényleges funkcionális szétválasztást. Ez a villamosenergia- és gázelosztó rendszerek üzemeltetőire egyaránt vonatkozik. Ezen túlmenően a tagállamok továbbra is igen széles körben alkalmaznak eltérést az elosztói szintű szétválasztásra vonatkozóan: a tagállamok több mint fele mind a villamosenergia-, mind a földgázágazatban mentesíti a 100 000-nél kevesebb fogyasztóval rendelkező elosztói rendszerüzemeltetőket a jogi szétválasztással kapcsolatos követelmények alól.

A szállítás szintjén egyes tagállamok túl is léptek a jogi és funkcionális szétválasztás jelenlegi előírásain. A tulajdonjog szétválasztását 15 villamosenergia-piaci átvitelirendszer-üzemeltető és 12 gázpiaci átvitelirendszer-üzemeltető hajtotta végre.

6. Szabályozó hatóságok hatékony működése

A jelentéstételi időszakban a firenzei (villamosenergia-piaci) szabályozási fórum és a madridi (földgáz-piaci) szabályozási fórum tevékenysége a regionális kezdeményezésekre valamint a villamosenergia- és földgázpiaci rendeletek előírásainak teljesítésével kapcsolatos haladásra összpontosított. Az ERGEG folyamatos erőfeszítései és az érdekelt felek széles körének bevonása a regionális kezdeményezésekbe valamint a firenzei és madridi fórumba nem eredményezte a határokon átnyúló kereskedelem közös szabályainak és megközelítéseinek kidolgozását. Ezért az Európai Bizottság által előterjesztett új harmadik belső piaci csomag javaslatai között szerepel az energiaügyi szabályozók együttműködését segítő ügynökség létrehozása. Az ügynökség javasolt főbb feladatai az Unió szintjén egészítenék ki a nemzeti szabályozó hatóságok által ellátott szabályozási feladatokat. Figyelembe véve a szabályozók függetlenségével kapcsolatos komoly aggodalmakat egyes tagállamokra vonatkozóan, és mivel egy megfelelően működő piachoz erős szabályozókra van szükség, a Bizottság javaslatai a szabályozó hatóságok hatáskörének megerősítését is célozzák.

A piaci integráció megvalósulásához az átvitelirendszer-üzemeltetők közötti eredményes együttműködésre is szükség van. A Bizottság ezért hivatalosan is megbízza a Villamosenergia-piaci Átvitelirendszer-üzemeltetők Európai Hálózatát, illetőleg a Gázpiaci Átvitelirendszer-üzemeltetők Európai Hálózatát (ENTSOG és ENTSOE) a hálózati hozzáférési és üzemeltetési szabályok harmonizálására, az átvitelirendszer-üzemeltetők közötti információcserére és az új befektetések koordinálására.

7. A fogyasztói oldal

A fogyasztók saját jogaikról történő minél teljesebb körű tájékoztatásának javítása érdekében a Bizottság az EU egészére kiterjedő tájékoztató kampányt szervezett, és a fogyasztók által a kiskereskedelmi energiapiaccal kapcsolatban leggyakrabban feltett kérdések alapján az egyes országok saját nyelvén kidolgozta az európai energiafogyasztói ellenőrzőlistát. Ezen

---

²¹ Lásd a technikai melléklet 5.3. ábráját.

túlmenően a Bizottság létrehozta a lakossági energiafórumot²² annak érdekében, hogy segítse a fogyasztókat az EU-szerte hatályos jogaik érvényre juttatásában, és közérthető, egyértelmű tájékoztatást nyújtson számukra a földgáz és villamos áram megvásárlásakor elérhető választási lehetőségeikről. A fórum az energiafogyasztók jogainak jobb végrehajtására és érvényre juttatására, valamint a villamos energia és a földgáz hatékonyabb kiskereskedelmi piacainak megteremtésére irányuló és a számlázással kapcsolatos ajánlásokat fog kidolgozni. A 2008-as Eurobarometer felmérés tükrözi a fogyasztóknak a belső gáz- és villamosenergia-piac működésével kapcsolatos további tájékoztatásra irányuló igényét²³. A villamosenergia- és gázpiacot is lefedő fogyasztói piacok eredménytáblája a Bizottság új kezdeményezése, amely olyan fontos mutatókat fog tartalmazni, mint pl. árak, fogyasztói panaszok, szolgáltatóváltás és fogyasztói elégedettség.

Fogyasztói visszajelzések – szolgáltatóváltás

A szolgáltatóváltásra vonatkozóan csak igen kevés tagállam tudott összesített és részletes kiterjedő adatokat szolgáltatni. A villamosenergia piaccal kapcsolatban BE és SE 2007-ben körülbelül 10%-os éves szolgáltatóváltási arányról számolt be, a nemzeti piacaik szolgáltatóváltásra jogosult mérőpontjainak teljes számához viszonyítva²⁴. A középállalatok éves szolgáltatóváltási aránya jelentős volt DK és IT (20% fölött), valamint SI és SE (10% körül) esetében. A kisvállalkozások és háztartások NO, SE, NL és UK tagállamokban váltottak legnagyobb arányban szolgáltatót. A fogyasztott energia mennyiségét figyelembe véve az ipari felhasználók esetében volt magas az éves szolgáltatóváltási arány BG, LU, PL, DE és ES tagállamokban.

A földgáz esetében nem állnak rendelkezésre következetes adatok a szolgáltatóváltásra vonatkozóan. A teljes kiskereskedelmi gázpiac szolgáltatóváltási arányát tekintve mindössze hét tagállam jelentett adatokat szolgáltatóváltásra jogosult mérési pontok alapján; négy tagállam a felhasznált mennyiség alapján jelentett adatokat. A kisvállalkozások és háztartások (az arra jogosult mérési pontokhoz viszonyított) szolgáltatóváltási arányát érdemes megemlíteni, különösen NL (8,3%) és UK (18,4%) fogyasztóira vonatkozóan. A teljes kiskereskedelmi gázpiac (felhasznált mennyiség szerinti) szolgáltatóváltási aránya DK és ES (20% fölött) tagállamokban volt magas, és némileg alacsonyabb HU és DE esetén.

A szolgáltatóváltás mértéke jelentős eltéréseket mutat az egyes tagállamok között, míg egyes érett piacokon, mint például az Egyesült Királyságban, viszonylag nagy a szolgáltatót váltók aránya, más piacok kevésbé, illetve egyáltalán nem aktívak e téren. A jelentésekben szereplő adatok alapján úgy tűnik, hogy a kisvállalkozások és háztartások esetében a villamosenergia-fogyasztók kezdeményezőbbek a gázfogyasztóknál.

Szabályozott árak

A XXI. század Európájának egységes piacáról szóló közlemény²⁵ szerint az egységes piacnak továbbra is azokra a területekre kell összpontosítania, amelyek érintik a fogyasztók mindennapi életét, mint pl. az energia. Ez magában foglalja az egyetemes szolgáltatási és

---

²² A londoni fórum első ülése 2008. október 27. és 28. között zajlott. Lásd az Energiaügyi és Közlekedési Főigazgatóság honlapját: www.ec.europa.eu/energy/gas_electricity/forum_citizen_energy_en.htm.

²³ Lásd a technikai melléklet 2.6.–2.8. ábráit.

²⁴ Lásd a technikai melléklet 2.2. táblázatát.

²⁵ Egységes piac a 21. századi Európa számára COM(2007) 724 végleges, 5. o.

közszolgáltatási kötelezettségekre, valamint a kiszolgáltatott helyzetben levő fogyasztókra vonatkozó meglévő uniós szabályozási előírásokat.

Az EU tagállamaiban még mindig igen gyakori jelenség, hogy az energiapiac liberalizálásával egyidejűleg szabályozzák az energiaárakat: a tagállamok több mint felében szabályozott árak vannak érvényben. A szabályozott villamosenergia- és gázárakkal rendelkező tagállamok a következők: BG, DK, EE, FR, HU, IE, IT, LV, LT, PL, PT, RO, SK és ES. GR, CY és MT esetében a villamosenergia ára szabályozott. Németországban 2007-ben törölték el a szabályozott villamosenergia-árakat (lakossági és kisvállalati fogyasztók esetén). Finnországban a gáz ára szabályozott. A legtöbb tagállamban az árszabályozás nem korlátozódik a lakossági fogyasztókra.

A szabályozott energiaárak negatív hatásai továbbra is komoly aggodalomra adnak okot a belső energiapiac megfelelő működésére nézve, mivel a verseny torzításához vezethetnek (pl. akadályozzák az új szolgáltatók piacra lépését és nem ösztönözik a szolgáltatóváltásra), valamint az ilyen árképzés nem a megfelelő üzenetet közvetíti a piac számára (a befektetési és az energiahatékonysági ösztönzők tekintetében)²⁶. Ezenkívül az árszabályozási mechanizmusok nem feltétlenül egyeztethetők össze az uniós jogszabályokkal. A „kiszolgáltatott helyzetben levő fogyasztók” védelmét nem szabad összetéveszteni a mindenki (vagy csak fogyasztók egyes csoportjai) számára érvényes szabályozott árak fenntartásával. Körültekintően meghatározott, célirányos árszabályozásra van szükség a meghatározott körülmények között élő egyéni felhasználók védelme érdekében.

C. AZ ELLÁTÁS BIZTONSÁGA

Amennyiben az EU továbbra is biztonságos energiaellátást szeretne nyújtani, a következő két évtizedben jelentős beruházásokra lesz szükség. Ezt a Bizottság második energiaügyi stratégiai felülvizsgálata²⁷ és a Nemzetközi Energiaügynökség²⁸ is megerősítette.

A villamosenergia-ellátás biztonságát és az infrastrukturális beruházások védelmét célzó intézkedésekről szóló 2005/89/EK irányelv nemzeti jogszabályokba történő átültetését a tagállamoknak 2008. február 24-ig kellett elvégezniük. A jelentés elkészítésének időpontjában 19 tagállam küldött értesítést az irányelv teljes átültetéséről. Egyes tagállamok (HU, SK, PL) villamosenergia-kiviteli korlátozásokat vezettek be az ellátás biztonságára hivatkozva. Az uniós jogszabályok azonban csak akkor engedélyezik a tagállamok számára ideiglenes védintézkedések bevezetését, ha személyek biztonsága és testi épsége, készülékek, berendezések biztonsága vagy a hálózat integritása kerül veszélybe.

A gázellátásra vonatkozóan az Európai parlament, a Tanács, az Európai gazdasági és szociális bizottság és a Régiók bizottsága számára készült, a földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről szóló, 2004. április 26-i 2004/67/EK tanácsi irányelvről szóló bizottsági közlemény²⁹ szolgál hivatkozási alapul. A közlemény szerint a jelenlegi közösségi mechanizmus nem elegendő a gyors reagáláshoz olyan gázellátási válság esetén, ami nemzeti intézkedésekkel nem orvosolható. Az átláthatóság hiánya miatt pedig nem követhető nyomon

---

²⁶ Lásd: End-user energy price regulation. ERGEG állásfoglalás (hiv. E07-CPR-10-03, 2007. július 18.).

²⁷ Az energiaellátás biztonságára és az energiapolitikai szolidaritásra vonatkozó európai uniós cselekvési terv. COM (2008)781 végleges, 2008. november 13.

²⁸ World Energy Outlook 2008, IAE, Párizs, 2008, 89. o.

²⁹ COM(2008) 769 végleges, 2008. november 13., elérhető az Energiaügyi és Közlekedési Főigazgatóság honlapján.

az Unióban a mindenkor aktuális földgázellátási helyzet, nem mérhető fel a lehetséges válaszok.

D. KÖVETKEZTETÉSEK

2007 és 2008 során nagy erőfeszítéseket tettek a nagykereskedelmi piacon folyó verseny javítására, és a regionális kezdeményezések által jelentős haladást értek el. Új tendencia látszik kibontakozni az új energiaügyi infrastruktúrák kiépítése felé. Ez alapvető fontosságú az EU energiapiacainak hagyományos szétdaraboltságának leküzdéséhez. Ez a tendencia várhatóan folytatódni fog, de az említett infrastruktúra tervezésének és kiépítésének hosszadalmas volta miatt az eredmények megjelenése későbbre tolódik.

Ez a jelentés vegyes képet vázol fel a belső energiapiac megvalósításában elért haladásról. Míg az érettebb piacokon uralkodó helyzet az energiapiac liberalizációjának lehetséges előnyeit bizonyítja, számos területen és tagállamban továbbra is jelentős akadályok tornyosulnak a villamosenergia- és gázpiac hatékony működése előtt. Az egyik fő probléma a villamosenergiára és földgázra vonatkozó európai jogszabályok hiányos végrehajtása. Az energiaárak közelmúltban bekövetkezett emelkedése is hangsúlyozza a piaci integráció és a határokon átnyúló kereskedelem fejlesztésének fontosságát. Ezért alapvető fontosságú, hogy minden tagállam megfelelően végrehajtsa a villamosenergia- és földgázpiaci rendeleteket. A Bizottság a szükséges lépések mielőbbi megtételére szólítja fel a tagállamokat, a szabályozókat és az ágazatot. A 3. belső piaci csomag a meglévő uniós jogszabályokat egészíti ki, és nem szabad ürügyként használni a meglévő 2. belső piaci csomag hiányos végrehajtásához. Az Európai Bizottság meg fogja fogja fontolni jogsértési eljárások indítását azokon a területeken, ahol nem teljesítik a villamosenergiára és a földgázra vonatkozó irányelvek és rendeletek előírásait.

A piac koncentrációjával kapcsolatban elért haladás általánosságban véve lassú. Számos nagykereskedelmi piac még mindig a verseny korlátozásától és a likviditás hiányától szenved.

Bizonyos jelek viszont arra mutatnak, hogy a kiskereskedelmi piac javulni fog. A tagállamoknak még több erőfeszítést kell tenniük a szolgáltatóváltással kapcsolatos átfogó adatszolgáltatás érdekében.

A jelentéstételi időszak során az egyik fő probléma az energiaárak emelkedése volt, amelyet részben az olaj árának a nemzetközi piacokon bekövetkezett emelkedése okozott. Ez a végfelhasználói energiaárak jelentős emeléséhez vezetett. Egyes tagállamokban az ipari fogyasztók súlyosabb áremelkedéssel szembesültek, mint más tagállamokban. Az elsődleges energiaforrások ára 2008 nyara óta jelentősen esett. A versenynek és a piacnyitásnak biztosítania kell, hogy ezeket az alacsonyabb árakat a végfelhasználók számára is továbbadják.

Míg egyes rövid távú megoldások, mint például az árak szabályozása a gyorsan emelkedő energiaárak fényében előnyösnek tűnnek, a jelentés hangsúlyozni szeretné ezen intézkedések valószínűsíthető következményeit: a befektetői bizalom alácsúszása, új szereplők eltántorítása a piacra lépéstől, valamint a belső energiapiacból eredő előnyök kockára tétele. Az elkövetkező két évtizedben az EU a világ más részeihez hasonlóan jelentős infrastrukturális befektetésekre kényszerül. Hosszú távon csak egy megfelelően működő belső villamosenergia- és gázpiac tud megfelelő, a befektetéseket serkentő árjelzéseket küldeni a piaci szereplők számára.